

УДК 355.4:355.319

С.В. Гузченко, С.П. Ярош

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Харків

ОБҐРУНТУВАННЯ СКЛАДОВИХ БОЙОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МІЖВИДОВИХ ТАКТИЧНИХ ГРУП

В статті обґрунтовуються складові бойових можливостей міжвидових тактичних груп.

Ключові слова: бойові можливості, міжвидова тактична група, підрозділ, поразення, складові.

Вступ

Постановка проблеми. Кількість бойових завдань у локальних війнах і збройних конфліктах сучасності, які вирішуються з застосуванням міжвидових тактичних груп (МТГр) неухильно зростає. Особливої уваги при цьому набуває оцінка бойових можливостей міжвидових тактичних груп.

У теперішній час існують два основних визначення бойових можливостей: по-перше, як поєднання кількісних і якісних показників, які характеризують здатність військ (сил) щодо виконання певних бойових завдань у встановленні строки в конкретних умовах обстановки [6]; по-друге, як можливості підрозділів, військових частин, з'єднань з виконання певних бойових завдань у конкретних умовах [8].

Останнім часом виникло багато нових підходів до визначення складових бойових можливостей. При цьому більшість з них зводиться до проведення математичних розрахунків з визначення значень певного набору показників. При цьому, часто випускається з уваги системне розуміння сутності, змісту і взаємного впливу таких понять як “бойові якості”, “бойові дії”, “збройна боротьба”, “бойовий потенціал” тощо.

Результати проведеного аналізу досвіду застосування МТГр у локальних війнах і збройних конфліктах дозволяє запропонувати підхід до визначення складових бойових можливостей, який полягає в такому:

- а) МТГр розглядається як складна система;
- б) бойові можливості МТГр можуть бути оцінені за сукупністю складових, які визначають: ефективність поразення противника, ефективність захисту від поразення противника, управління в ході застосування, навченість органів управління та підрозділів, всебічне забезпечення;
- в) ступень важливості перелічених складових залежить від завдань, покладених на конкретну МТГр.

Аналіз літератури. Визначенню та аналізу складових бойових можливостей підрозділів і частин збройних сил присвячена значна кількість робіт [1, 2, 4, 5, 7]. Так у роботах [1, 2] розглянуті методо-

логічні підходи до визначення показників бойових можливостей військових формувань. У роботах [4, 5, 7] розглянуті підходи у визначенні кількісних та якісних показників бойових можливостей видових угруповань військ. Але в жодному з приведених джерел не зазначені підходи щодо визначення складових бойових можливостей міжвидових тактичних груп під час ведення бойових дій.

Метою статті є обґрунтування складових бойових можливостей міжвидових тактичних груп.

Основна частина

Новий підхід до обґрунтування бойових можливостей МТГр і визначення їх складових необхідний, перш за все, для більш виваженої оцінки сил і засобів протиборчих сторін, а також для визначення ролі та відповідальності командира й штабу МТГр, командирів підрозділів видів, родів військ, у процесі забезпечення раціонального використання бойових можливостей МТГр.

Сукупність складових бойових можливостей тісно пов'язана між собою і недооцінка будь-яких з них у підсумку безумовно впливає на виконання бойового завдання.

Вміння командира та штабу МТГр правильно враховувати та використовувати бойові можливості дозволяє досягти успіху у виконанні поставленого завдання.

На рис. 1 запропоновані складові, які дозволяють більш повно визначити та оцінити можливості підрозділів МТГр щодо виконання визначених бойових завдань у встановленні строки в конкретних умовах обстановки.

Розглянемо більш детально кожен із визначених складових бойових можливостей міжвидової тактичної групи.

Поразення противника – одну з головних складових бойових можливостей, можна поділити ще на декілька складових: вогневе поразення і інформаційне поразення; маневр і удар військами.

Вогневе поразення противника спільно з *інформаційним поразенням*, з застосуванням передових технологій, з використанням озброєння, оснований на новітніх фізичних принципах, стає рішучим фактором

досягнення успіху в бою. Безпосередньо доповнюючи одне одного при всебічному забезпеченні вони будуть мати максимальний вплив на противника, при цьому

потужне вогневе та інформаційне поразення повинно застосовуватися не тільки в ході бою, а й напередодні безпосереднього зіткнення сторін.

Рис. 1. Складові бойових можливостей МТГр

У ході здійснення вогневого та інформаційного поразення противника наноситься максимальний збиток. При цьому підрозділи МТГр повинні лише завершити розгром і закріпити успіх. Такий підхід буде в певній мірі відповідати сучасним тенденціям збільшення ролі вогневого та інформаційного поразення.

Отже, паралельно з розвитком вогневих засобів повинні розвиватися інформаційні засоби для забезпечення високої ефективності розвідки та управління в реальному масштабі часу, та оперативного оцінювання результатів поразення противника. Вогневе та інформаційне поразення можливо визначити як одну із основних складових бойових можливостей МТГр.

Маневр і удар військами як форма тактичних дій традиційно є важливими складовими бойових можливостей підрозділів. Основне призначення маневру полягає в своєчасному виході та розгортанні підрозділів МТГр для нанесення удару або заняття оборони. Завдяки йому реалізуються принципи зосередження зусиль з метою досягнення переваги над противником або розосередження своїх підрозділів і виходу їх з під масованих ударів.

У деяких арміях провідних країн світу маневр і удар військами як складові бойових можливостей стоять на одному із перших місць [9, 10]. Крім того вони доповнюються поняттям “ближній бій”, у ході якого передбачається поразення противника в поєднанні маневру і вогню прямою наводкою та вогню з закритих вогневих позицій в поєднанні з ударами авіації.

При застосуванні МТГр значення маневру та удару підрозділами зростає завдяки збільшенню можливостей щодо здійснення маневру вогнем і його всебічного забезпечення, особливо даними розвідки цілей противника в реальному масштабі часу. Уміла організація маневру і швидке його застосування створюють передумови для нанесення раптових ударів підрозділами, захоплення та утримання ініціативи.

Таким чином, маневр і удар підрозділами міжвидової тактичної групи – це складна та важлива для досягнення успіху при виконанні бойових завдань підрозділами МТГр складова бойових можливостей

Захист підрозділів від поразення противника є складовою бойових можливостей, яка в свою чергу складається з декількох елементів, що характеризують бойові можливості щодо захисту підрозділів МТГр. Серед них найбільш вагомими є: *безпосереднє прикриття та наземна оборона, маскування підрозділів, інженерне обладнання позицій.*

В арміях провідних країн світу значна увага приділяється захисту своїх військ при веденні бойових дій будь-якого виду та масштабу. Стало за правило на початку ведення бойових дій дистанціювати (віддаляти) підрозділи на відносно безпечну відстань від противника, яка разом з тим дозволяє забезпечити надійне поразення противника вогневидами ударами і засобами інформаційного впливу. Це можна було спостерігати на початку війни в Іраку як з боку коаліційних сил, так і армії Іраку [4]. Це мо-

жливо у випадку, коли наявні засоби вогневого та інформаційного поразення за тактико-технічними характеристиками перевершують озброєння та військову техніку противника. В таких умовах роль захисту підрозділів зростає, так як захист є формою протидії засобам поразення противника. По суті захист спрямований на збереження бойових можливостей підрозділів МТГр.

З аналізу бойових дій в збройних конфліктах і локальних війнах останніх десятиліть слідує, що більш сильний противник буде прагнути зменшити бойові можливості слабого противника ще до початку застосування сухопутних підрозділів. Виділення вогневого, інформаційного та інших видів поразення в одну із основних складових бойових можливостей підрозділів з врахуванням розробки та застосування нових видів озброєння та військової техніки потребує розробки нових способів захисту підрозділів при здійсненні безпосереднього прикриття та наземної оборони, маскування та інженерному обладнанні позицій МТГр.

Можливості з управління підрозділами є складовою бойових можливостей підрозділів МТГр, вага якої суттєво зростає. Це обумовлено, в першу чергу, міжвидовим складом групи. Крім того, в сучасних бойових діях застосовується більш складне та потужне озброєння і військова техніка, що веде до багатократного збільшення обсягу та ускладнення змісту інформації, необхідної для прийняття рішення, при одночасному скороченні наявного часу на організацію процесу управління.

Це потребує переоцінки таких складових можливостей з управління, як *можливостей зі зв'язку, можливостей з організації автоматизованого управління, можливостей зі створення органів управління.*

Підвищення ролі визначених складових можливостей з організації управління обумовлюється необхідністю здійснення рефлексійного управління противником, метою якого є спонукання противника діяти в напрямках вигідних протиборчій стороні та не завжди вигідних йому. Досягти цього можливо тільки за умови досягнення переваги в оперативності управління та інформаційному протистоянні. Забезпечити це можливо тільки у випадку оснащення підрозділів сучасними засобами зв'язку та автоматизованого управління, що дозволить збирати, обробляти і розподіляти інформацію в реальному або досить близькому до реального масштабі часу.

Вага такого фактора як **навченість** при дослідженні МТГр суттєво зростає. Важливість підкреслюється його включенням до складових бойових можливостей МТГр. При цьому в даній складовій слід виділити такі елементи, як *навченість органів управління та навченість підрозділів* різних видів Збройних Сил, які визначені для дії у складі МТГр. Підви-

щена значимість навченості підтверджується тим, що протиборчі сторони в ході сучасних збройних конфліктів усе більше використовують новітні технології, застосовують багатовимірні, об'ємні способи бойових дій, спільно застосовують за часом і простором космічні, повітряні, морські та наземні засоби розвідки та поразення, використовують асиметричність застосування сил і засобів збройної боротьби та інше. Це підкреслює, що для надійного та ефективного виконання завдань підрозділами МТГр необхідно мати високий рівень підготовленості командирів і штабів. Вони повинні глибоко розуміти характер і способи ведення сучасного бою, правильно оцінювати обстановку та своєчасно приймати рішення. Підрозділам МТГр, у свою чергу, необхідно вміти діяти у різних умовах на неоднорідній місцевості, протидіяти різноманітним військовими формуваннями, виконувати різнопланові завдання, діяти сумісно з іншими військовими формуваннями та інше [3].

З перерахованого слідує, що високий рівень навченості органів управління, підрозділів МТГр, їх професійність і вміння діяти в бою є важливою складовою їх бойових можливостей.

Можливості з забезпечення обов'язково повинні розглядатися як складова бойових можливостей МТГр. Без урахування забезпеченості у сучасних умовах неможливо ефективно організувати і вести бойові дії. Як елементи можливостей з забезпечення можна виділити: морально-психологічне, тилове і технічне забезпечення. Максимально повна реалізація можливостей з забезпечення дозволяє підвищити рівень реалізації решти складових бойових можливостей МТГр.

При визначенні бойових можливостей МТГр у цілому повинен реалізовуватися принцип урахування бойових можливостей підрозділів, що складають МТГр. Це дасть можливість оцінювати МТГр різного якісного та кількісного складу з урахуванням конкретних умов обстановки і можливостей протидіючого противника.

Наприклад, бойові можливості однієї обслуги будуть складатися з таких елементів:

- можливості штатного озброєння та боєприпасів;
- можливості щодо її захисту та маскування;
- можливості наявних в неї засобів розвідки та зв'язку;
- навченості її вести бій в конкретних умовах обстановки;
- можливостей з забезпечення її необхідною кількістю боєприпасів і засобів життєзабезпечення.

При такому підході обслуга розглядається як система первинного рівня. Для цієї системи може бути оцінена ефективність її застосування в різних умовах обстановки та районах бойових дій за запропонованим переліком складових бойових можливостей.

Отримані значення ефективності можуть стати складовими бази даних, яка буде використовуватися для формування складу міжвидових тактичних груп у залежності від визначених для неї завдань.

Висновки

1. Міжвидова тактична група повинна розглядатися як складна система. Бойові можливості МТГр можуть бути оцінені за сукупністю таких складових:

– можливості з поразення противника (інформаційного та вогневого поразення, маневру і удару підрозділами);

– можливості з захисту від поразення противником (можливості з безпосереднього прикриття та наземної оборони підрозділів, можливості з маскування підрозділів, можливості з інженерного обладнання позицій);

– можливості з управління в ході застосування (можливості зі створення органів управління, можливості з організації зв'язку, можливості з автоматизованого управління);

– навченість (органів управління, підрозділів різних видів Збройних Сил, які входять до складу МТГр);

– можливості з забезпечення (морально-психологічного, тилового, технічного).

Ступінь важливості перелічених складових залежить від завдань покладених на конкретну МТГр.

2. Визначені складові бойових можливостей міжвидових тактичних груп, дозволяють запропонувати підхід до оцінювання ефективності бойового застосування МТГр.

3. Запропоновані у статті складові бойових можливостей міжвидових тактичних груп дозволяють перейти до обґрунтування та математичного обчислення показників визначених складових бойових можливостей. Вирішальними при цьому будуть завдання і склад міжвидових тактичних груп, що створюються.

Список літератури

1. Бабич В.В. О некоторых методологических подходах к определению боевых возможностей войск / В.В. Бабич // Зарубежное военное обозрение. – 2007. – № 3. – С. 57-60.

2. Брюзгин В.А. К вопросу о боевых возможностях группировок войск в общевойсковой операции (бою) / В.А. Брюзгин // Зарубежное военное обозрение. – 2007. – № 10. – С. 9-14.

3. Гузченко С.В. Обґрунтування ефективних способів і завдань, що вирішуються міжвидовими тактичними групами під час ведення бойових дій на основі аналізу збройних конфліктів другої половини ХХ – початку ХХІ століть / С.В. Гузченко, С.П. Ярош // Системи озброєння і військова техніка. – Х: ХУПС, 2014. – № 1(37). – С. 256-260.

4. Липаткин А.В. О боевых возможностях воинских формирований / А.В. Липаткин // Зарубежное военное обозрение. – 2006. – № 7. – С. 30-46.

5. Стрижевський В.В. Методика визначення складу тимчасових військових формувань, призначених для прикриття ділянок державного кордону / В.В. Стрижевський, С.М. Починок // Збірник наукових праць. – К.: ЦВСД НУОУ, 2012. – № 2. – С. 96-99.

6. Тактика: підручник / В.В. Вишняков, Г.А. Дробаха, А.А. Каленський, Є.Б. Смирнов. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2009. – С. 171.

7. Троценко К.А. О реализации боевых возможностей тактической группировки войск / К.А. Троценко // Зарубежное военное обозрение. – 2008. – № 6. – С. 70-76.

8. Шмаков О.М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань / О.М. Шмаков. – 5-те вид., переробл. і доповн. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2009. – 518 с.

9. FM 3-0. Operations. Field Manual. – Washington, DC: Headquarters Department of the Army, 2008. – 220 p.

10. Military operations. Force operating capabilities. – TRADOC Pamphlet 525-66. – Fort Monroe, Virginia: Department of the Army Headquarters, United States Army Training and Doctrine Command, 2008. – 173 p.

Надійшла до редколегії 3.07.2014

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків.

ОБОСНОВАНИЕ СОСТАВЛЯЮЩИХ БОЕВЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ МЕЖВИДОВЫХ ТАКТИЧЕСКИХ ГРУПП

С.В. Гузченко, С.П. Ярош

В статье дается обоснование составляющих боевых возможностей межвидовых тактических групп.

Ключевые слова: боевые возможности, межвидовая тактическая группа, подразделение, поражение, составляющие.

THE SUBSTANTIATION OF COMPONENT BATTLE POSSIBILITIES OF INTERSPECIFIC TACTICAL GROUPS

S.V. Guzchenko, S.P. Yarosh

In the article describes the components of the combat capabilities of interspecific tactical groups.

Keywords: combat capabilities, interspecific tactical group, unit, defeat, components.